KUUSAMON KAUPUNKI

KUUSAMON KAUPUNGIN

TURVALLISUUSSUUNNITELMA

2009 – 2012

KUUSAMON KAUPUNKI
KUUSAMON KAUPUNGIN TURVALLISUUSSUUNNITELMA
2009-2012

1. JOHDANTO 3
2. TURVALLISUUSSUUNNITELMAN ORGANISOINTI 5
3. KUUSAMON KAUPUNGIN ERITYISPIIRTEITÄ TURVALLISUUDEN ALUEELLA 6
3.1. Kuusamon kaupunki 6
3.2 Kuusamon turvallisuustilanne 7
3.2.1 Turvallisuustutkimukset v. 2003 ja v.2006 7
3.2.2. Sidosryhmäkysely 9
3.3. Kuusamon poliisin hälytystehtävät ja rikollisuustilanne 10
3.3.1. Kiireellisenä hoidettavat hälytystehtävät (A+B-luokka) 10
3.3.2. Liikennerikokset ja liikennerikkomukset 11
3.3.3. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 12
3.3.4. Huumausainerikokset 13
3.3.5. Rattijuopumukset ja törkeät rattijuopumukset 13
4. KESKEISET TURVALLISUUSTOIMINNAN ALUEET JA TOIMENPITEET TURVALLISUUDEN LISÄÄMISEKSI 14
4.1. Liikenneturvallisuus 15
4.1.1. Tieliikenneturvallisuus 16
4.1.2. Maastoliikenneturvallisuus 16
4.1.3. Ilmaliikenneturvallisuus 17
4.1.4. Vesiliikenneturvallisuus 17
4.2. Paloturvallisuus 18
4.3. Henkilöturvallisuus 21
4.4. Pahoinpitelyrikokset ja katuturvallisuus 22
4.5. Päihdehaitat 23
4.6. Syrjäytyminen 23
4.7. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 26
4.8. Nuorisorikollisuus 27
4.9. Rajaturvallisuus 28
4.10. Matkailuturvallisuus 29
4.11. Haavoittuvuus 30
4.12. Kouluturvallisuus 32
5. TURVALLISUUSSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA SUUNNITELMAN TARKASTAMINEN 32
6. KUUSAMON KAUPUNGIN TURVALLISUUSSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN JA ALLEKIRJOITUKSET 33

1. JOHDANTO

Valtioneuvosto asetti 29.8.2007 hankkeen valmistelemaan sisäisen turvallisuuden ohjelmaa. Asettaminen perustui pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituksen ohjelmaan 15.4.2007, jonka mukaisesti hallitus määrittää sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja toimenpiteet poikkihallinnollisesti sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Ohjelma ulottuu vuoteen 2015. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi 8.5.2008.

Ohjelman tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa vuonna 2015. Sisäisen turvallisuudenohjelma sisältää 74 toimenpidettä turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Toimenpiteet perustuvat arvioon sisäisen turvallisuuden tulevista haasteista ja keskeisistä kehittämistarpeista. Toimenpiteille on määritelty toimenpiteestä päävastuussa oleva taho, muut mukana olevat tahot sekä toimeenpanon aikataulu.

Ohjelma on valmisteltu laajassa yhteistyössä ministeriöiden, elinkeinoelämän ja järjestöjen kesken. Ohjelman toimeenpanoa ja seurantaa koordinoi sisäasiainministeriö. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on asetettu tavoitteet ja vahvistettu toimenpiteet koskien seuraavia turvallisuuden kannalta keskeisiä alueita:

- kodin, vapaa-ajan ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen
- maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen
- väkivallan vähentäminen
- kilpailukyvyn lisääminen yritystoiminnan turvallisuutta parantamalla
- suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy
- rajaturvallisuus, laittoman maahantulon estäminen ja tullivarmuus, ihmiskaupan ja siihen rinnastuvan rikollisuuden estäminen
- järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, tietoverkkorikollisuuden ja internetin käyttöön liittyvien riskien torjunta,
- terrorismin torjunta, ääriliikkeiden laittoman toiminnan ehkäisy ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy.

Lisäksi ohjelmassa on vahvistettu toimenpiteet, joilla lisätään edellytyksiä sisäisen turvallisuuden parantamiseksi. Näitä ovat muun muassa sisäisen turvallisuuden tutkimuksen kehittäminen ja koulutuksen ja osaamisen kehittäminen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma ja siihen liittyvä toimeenpanosuunnitelma löytyvät SM:n verkkosivuilta (http://www.intermin.fi/)

Ihmisen perustarpeisiin kuuluvaan turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat nousseet viime vuosien aikana esiin hyvin monella tavalla. Turvallisuuden taso riippuu perimmältään aina ihmisten toiminnasta. Jokainen voi vaikuttaa turvallisuuteen omalla toiminnallaan, pyrkimyksillään, käytöksellään ja asenteillaan. Turvallisen elinympäristön luominen alkaa kodeista ja niiden kasvatusvastuusta ja laajenee kouluun, työelämään ja vapaa-ajan ympäristöihin. Turvallisuuden tarve on aina läsnä ja edellyttää laaja-alaista vastuunottoa olimmepa kansalaisina missä rooleissa tahansa.

Kansalaisten turvallisuudesta huolehtiminen kuuluu yhteiskunnassa usean eri laitoksen tehtäviin sekä valtion että kuntien viranomais-toiminnassa. Myös useat järjestöt, vapaaehtoistahot ja seurakunta vaikuttavat toiminnallaan edistävästi kansalaisten turvallisuuteen.

Kuusamon kaupungin vuonna 2002 valmistunut ensimmäinen turvallisuussuunnitelma perustui valtioneuvoston vuonna 1999 antamaan periaatepäätökseen kansalliseksi rikoksentorjuntaohjelmaksi. Kansallisen rikoksentorjuntaohjelman jatkoksi valtioneuvosto vahvisti 23.9.2004 sisäisen turvallisuuden ohjelman, jossa on vahvistettu strategiset linjaukset ja toimenpiteet turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. Vuoden 2002 turvallisuussuunnitelma on ollut turvallisuussuunnittelun pohjana ja turvallisuussuunnittelua on ohjannut SM:n julkaisu 19/2006 paikallisen turvallisuustyön kehittämisessä.

Tämä turvallisuussuunnitelma on laadittu valtuustokaudelle 2009–2012 ja se sisältää turvallisuuden kehittämisen painopistealueet, niiden edellyttämät toimenpiteet sekä vastuutahot. Kaupunginvaltuuston vahvistaa turvallisuussuunnitelman käyttöönoton valtuustokauden alussa ja suunnitelman toimenpanoon liittyvistä kysymyksistä päättää kaupunginhallitus.

2. TURVALLISUUSSUUNNITELMAN ORGANISOINTI

Turvallisuussuunnitelman laadinnasta Kuusamon kaupungissa vastaa turvallisuussuunnittelun johtoryhmä, jonka muodostavat kaupunginjohtaja, palopäällikkö ja poliisipäällikkö. Johtoryhmän sihteerinä toimii poliisilaitoksen komisario. Ryhmä johtaa turvallisuussuunnittelua ja päättää yhteisten tavoitteiden määrittelystä, yhteistyön organisoimisesta, yhteistyön toteuttamisesta sekä yhteistyön tulosten seurannasta ja raportoinnista. Johtoryhmä on kokoontunut yhteensä 7 kertaa.

Turvallisuussuunnittelun strategiana on koota yhteen eri viranomaisten olemassa olevat turvallisuushankkeet ja – suunnitelmat, joiden avulla pystytään muodostamaan kokonaiskäsitys Kuusamon kaupungin turvallisuuteen vaikuttavista asioista.

Turvallisuussuunnitelman tavoitteiksi on jo aiemmin vuonna 2002 asetettu kolmen tasoiset tavoitteet:

1. toimet, joilla ennalta ehkäistään turvallisuuteen liittyen ongelmien syntymistä ja estetään rikolliseksi tulemista,
2. toimet, joilla rikoskierteeseen joutunutta autetaan ja katkaistaan syrjäytymiskehitys
3. toimet, joilla pyritään vähentämään otollisia rikostilaisuuksia

Turvallisuussuunnitelma on laadittu viranomaisittain ja hallinnonaloittain siten, että jokainen sektori on selvittänyt oman alansa hankkeet ja toimenpiteet turvallisuussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Turvallisuussuunnitelman laadinnassa on kuultu Kuusamon kaupungin, Kuusamon kihlakunnan poliisilaitoksen, Oulu-Koillismaan Pelastuslaitoksen ja Kuusamon rajavartioalueen lisäksi Kuusamon Seurakunnan, SPR Kuusamon osaston, Ruka-Kuusamo Matkailuyhdistys ry:n, Koillismaan TE-toimiston, Finavia/Kuusamon Lentoaseman ja Oulun Kauppakamarin edustajaa seminaarissa 11.3.2009 kaupungintalolla.

3. KUUSAMON KAUPUNGIN ERITYISPIIRTEITÄ TURVALLISUUDEN ALUEELLA

3.1. Kuusamon kaupunki

Kuusamon kaupunki sijaitsee Oulun läänin koillisosassa kaupunkikeskuksen sijaitessa 217 km päässä Oulusta.

Kuusamon erityispiirteenä on ollut voimakas matkailu ja loma-asuntorakentaminen. Lomarakennuksia Kuusamossa on runsaat 7000 kpl ja vuosittainen matkailijamäärä on yli 1 milj. Rukan matkailukeskuksessa vuodepaikkoja on noin 17.000 kpl ja investoinnit matkailurakentamiseen jatkuvat voimakkaana.

Kuusamossa on kansainvälinen lentokenttä ja vuonna 2006 avattiin Kuusamon kansainvälinen rajanylityspaikka.

Kuusamon väestö on keskittynyt keskustaajamaan, Rukan alueen ympäristössä on keskustaajaman lisäksi suurempi väestökeskittymä. Väestömäärä on ollut vähitellen laskeva ja tällä hetkellä Kuusamossa on asukkaita noin 17.000.

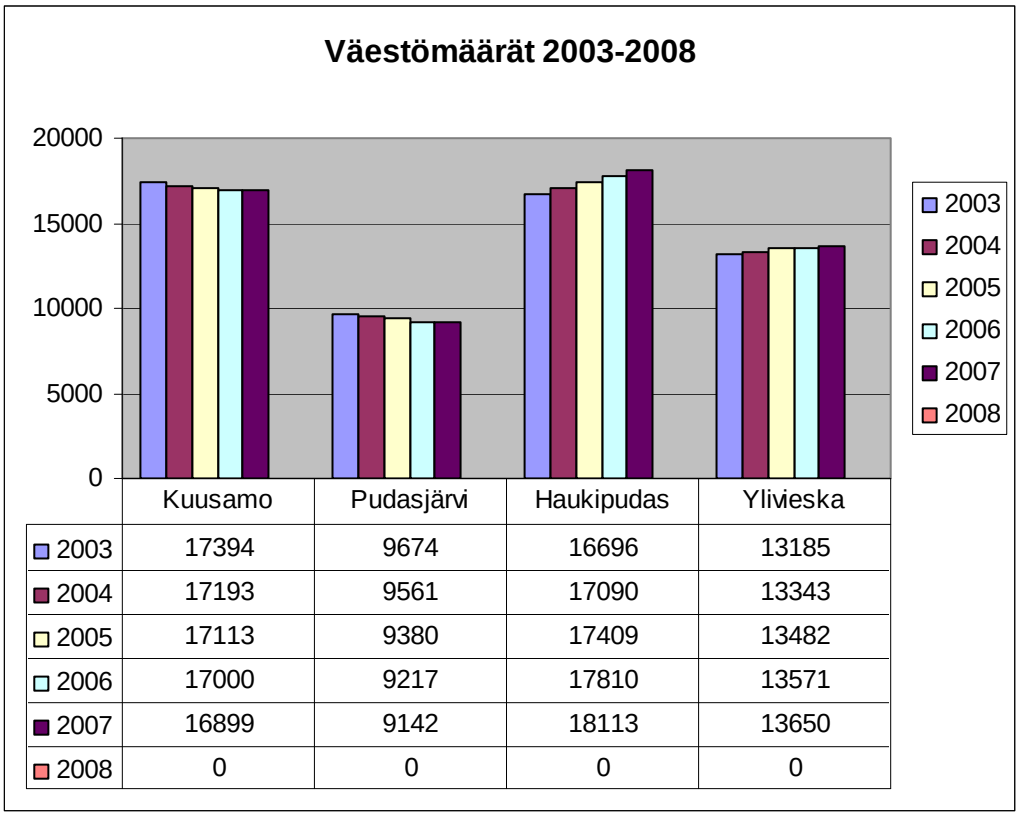

	Kuusamo	Pudasjärvi	Haukipudas	Ylivieska
2003	17394	9674	16696	13185
2004	17193	9561	17090	13343
2005	17113	9380	17409	13482
2006	17000	9217	17810	13571
2007	16899	9142	18113	13650
2008	0	0	0	0

Tilastovertailussa on käytetty vertailukuntina Haukipudasta, Pudasjärveä ja Ylivieskaa, joiden asukasluvut ja kuntien rakenteet ovat Oulun läänin kunnista lähellä Kuusamoa.

Väestön ikärakenne on tyypillistä muuttotappioalueille eli vanhuusväestön osuus on ollut kasvava

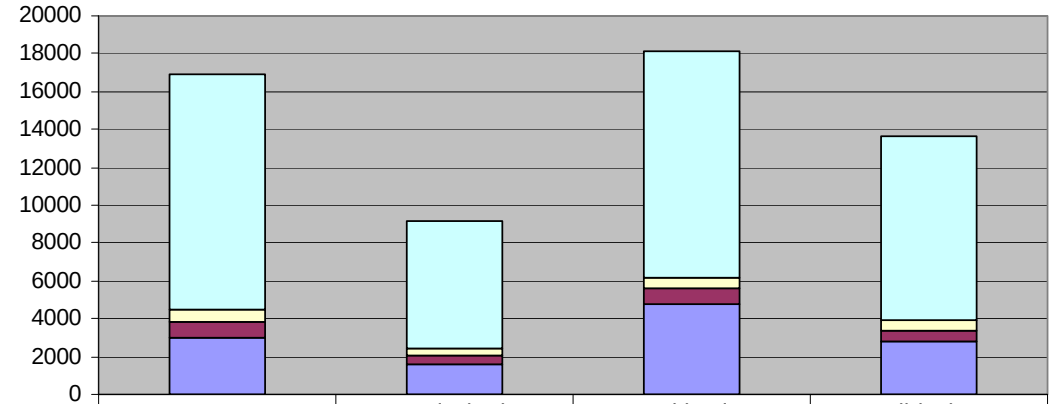

	Kuusamo	Pudasjärvi	Haukipudas	Ylivieska
21-	12379	6740	11947	9694
18-20	677	356	583	623
15-17	836	439	837	566
0-14	3007	1607	4726	2767

3.2 Kuusamon turvallisuustilanne

3.2.1 Turvallisuustutkimukset v. 2003 ja v.2006

Poliisin lääninjohdot ovat suorittaneet vuosina 2003 ja 2006 kansalaisille suunnatut turvallisuuskyselyt, joiden tarkoituksena on palvella poliisilaitoksia oman toimintansa suunnittelussa sekä antaa tutkimustuloksia turvallisuussuunnittelun pohjaksi. Turvallisuuskyselyjen sisältö on ollut varsin yhteneväinen vertailtavuuden varmistamiseksi.

Vuoden 2006 turvallisuustutkimuksen vastausprosentti oli Oulun läänin osalta 45 %, kuusamolaisten vastauksia saatiin 287 kpl.

Tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta mm. asuinalueensa turvattomuutta mm. myöhään perjantai- ja lauantai-iltaisin. Läänitason vertailussa turvattomana pitäviä oli kuusamolaisissa vastaajissa n. 3 % kun läänin keskiarvo oli n. 5 %.

Kysyttäessä kuinka vakava ongelma rikollisuus oli asuinalueella tai sen lähistöllä kuusamolaiset vastaajat pitivät sitä vähiten vakavana koko läänissä. Vuoden 2003 kyselyssä rikollisuutta vakavana pitävien osuus oli lähes 10 % suurempi.

Rikoksen kohteeksi joutumisesta kuusamolaiset eivät olleet juurikaan huolestuneita kumpaisenakaan vuonna tehdyssä kyselyssä, sillä vain noin 10 % vastaajista oli huolissaan omaisuuden varastamisesta tai asuntoon murtautumisesta.

Toisaalta kuusamolaiset olivat läänitasolla huolestuneimpia väkivallan tai väkivaltaisen uhkailun kohteeksi joutumisesta.

Kuusamolaisilla vastaajilla oli eniten kokemusta poliisin toiminnasta viimeisen 3 vuoden aikana. Vastaavasti kun kysyttiin asuinalueella poliisin nähneiden osuutta kuusamolaiset olivat eniten nähneet poliisia asuinalueellaan kuin muut läänissä vastanneet.

Kokonaisuutena kuusamolaisten kokemukset poliisin toiminnasta olivat läänitasolla parhaimmat mitattaessa eri osa-alueilla (rikosten selvittäminen, perheväkivaltatilanteiden hoitaminen, näkyvä valvonta, kiireellisten hälytystehtävien hoitaminen, liikennevalvonta jne) hyvän arvosanan antaneiden osuutta kaikista vastauksista.

Kysyttäessä kuusamolaisilta asuinkunnan turvallisuutta ja viihtyvyyttä parantavia toimenpiteitä kummassakaan turvallisuuskyselyssä ei erottunut juurikaan erityistä. Koulun ja vanhempien yhteistyön tiivistämisen tarpeellisuutta kannatti merkittävästi vähemmän vastaajia kuin vuonna 2003. Harrastusmahdollisuuksien lisääminen koettiin Kuusamossa tehokkaimmaksi keinoksi asuinkunnan turvallisuuden ja viihtyvyyden parantamisessa.

Tyytyväisyyttä asuinkunnan palveluihin kysyttiin eri toimialojen osalta. Palo- ja pelastustoimen hoitamiseen kuusamolaiset olivat keskiarvoa tyytyväisempiä. Päihdeongelmaisten hoito, lastensuojelua koskevat asiat sekä nuorisolle järjestetty toiminta oli Kuusamossa hoidettu vastaajien mielestä parhaimmasta päästä läänin sisällä. Kiireellisten sairaankuljetusten osalta oltiin myös tyytyväisimpiä. Selkeimmin kuusamolaiset olivat tyytyväisimpiä poliisipalveluihin.

Turvallisuustutkimuksen lopuksi vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa omaan asuinkuntaansa ja -alueeseensa. Kuvitteellisessa kuntakilpailussa kuusamolaiset vastaajat olivat sitä mieltä, että kunta pärjäisi parhaiten yhdessä Oulun kanssa läänin sisällä järjestetyssä kilpailussa. Kokonaisuutensa kysyttäessä kuusamolaiset olivat selkeästi tyytyväisimpiä omaan alueeseensa. Tyytyväisimpien osuus oli vielä noussut vuoden 2003 tutkimustuloksista, kun yleisesti ottaen muissa kunnissa tyytyväisemmät olivat vähentyneet.

3.2.2. Sidosryhmäkysely

Turvallisuussuunnitelman vaikuttavuusarvioinnissa yhtenä tarkastelunäkökulmana voidaan pitää paikallisesta turvallisuusyhteistyöstä tehtyä sidosryhmäkyselyä, joka toteutettiin Oulun läänin poliisin lääninjohdon toimesta vuonna 2004. Vastaajina läänissä toimivat kuntien viranomaistahojen edustajat, yläasteen rehtorit, syyttäjät sekä seurakuntien edustajat.

Poliisin kanssa tehtävän yhteistyön määrän osalta Kuusamon kihlakunnassa tehtiin läänin tasoa useammin yhteistyötä (75 % kerran tai useammin kuukaudessa). Yhteistyömuotoina olivat säännölliset yhteistyöneuvottelut ja jakauma oli tasaista eri toimijoiden välillä.

Yhteistyöverkoston rakennetta ja toimintaa koskevassa osiossa yleisin yhteistyömuoto oli satunnaiset työryhmätyöskentelyt toimijoiden välillä, joskin muitakin yhteistyömuotoja käytettiin. Vastaajat olivat hyvin perillä Kuusamon kaupungin keskeisistä turvallisuustavoitteista.

Poikkihallinnolliseen yhteistyön sujuvuuden osalta kuusamolaiset vastaajat olivat tyytyväisimpiä perheväkivaltaa koskevassa yhteistyössä, vastaavasti heikoiten oli yhteistyö sujunut omaisuusrikollisuuden hoidossa. Ongelmia poikkihallinnollisessa yhteistyössä oli läänitasolla mitaten vähiten.

Kuusamon kihlakunnassa yhteistyön kohteena nähtiin yleisimmin alkoholi ja liikenne.

Yhteenvetona sidosryhmäkyselystä voitiin todeta, että Kuusamon vastaajat ovat olleet läänin sisällä parhaiten selvillä turvallisuustavoitteista ja osallistumismahdollisuudet paikalliseen turvallisuussuunnitteluun ja – yhteistyöhön ovat olleet hyvät.

Poliisia pidettiin yleisimmin läänitasolla ennalta ehkäisevän toiminnan aloitteentekijänä ja aloitteellisena toimijana, passiivisena toimijana poliisia ei pitänyt yksikään vastaaja. Poliisin toimintaan turvallisuusyhteistyössä oltiin tyytyväisiä, kaikki vastaajat olivat melko tai erittäin tyytyväisiä.

Kuusamon kihlakunnan kaikki vastaajat pitävät poikkihallinnollista turvallisuusyhteistyötä melko tai erittäin tärkeänä alueellaan.

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, ettei vuonna 2002 vahvistettu turvallisuussuunnitelma ollut vaikuttanut poliisin ja sidosryhmän väliseen yhteistyöhön millään tavalla. Parhaimpana työmuotona poikkihallinnolliseen turvallisuusyhteistyöhön pidettiin säännöllisiä yhteistyöneuvotteluja.

Vastaajien mielestä poliisi voisi parantaa turvallisuusyhteistyötä kutsumalla kokoon työryhmiä turvallisuusongelmia varten, osapuolten koulutuksella sekä parantamalla tiedostusta turvallisuuteen liittyvistä seikoista.

3.3. Kuusamon poliisin hälytystehtävät ja rikollisuustilanne

Kuusamon tehtävämääriä ja rikollisuutta on vertailtu suurin piirtein samankokoisten kuntien eli Ylivieskan ja Haukiputaan kesken. Naapurikunnista vertailtuun on otettu Pudasjärven kaupunki, joka toiminnoiltaan ja ympäristöltään vastaa lähinnä Kuusamoa.

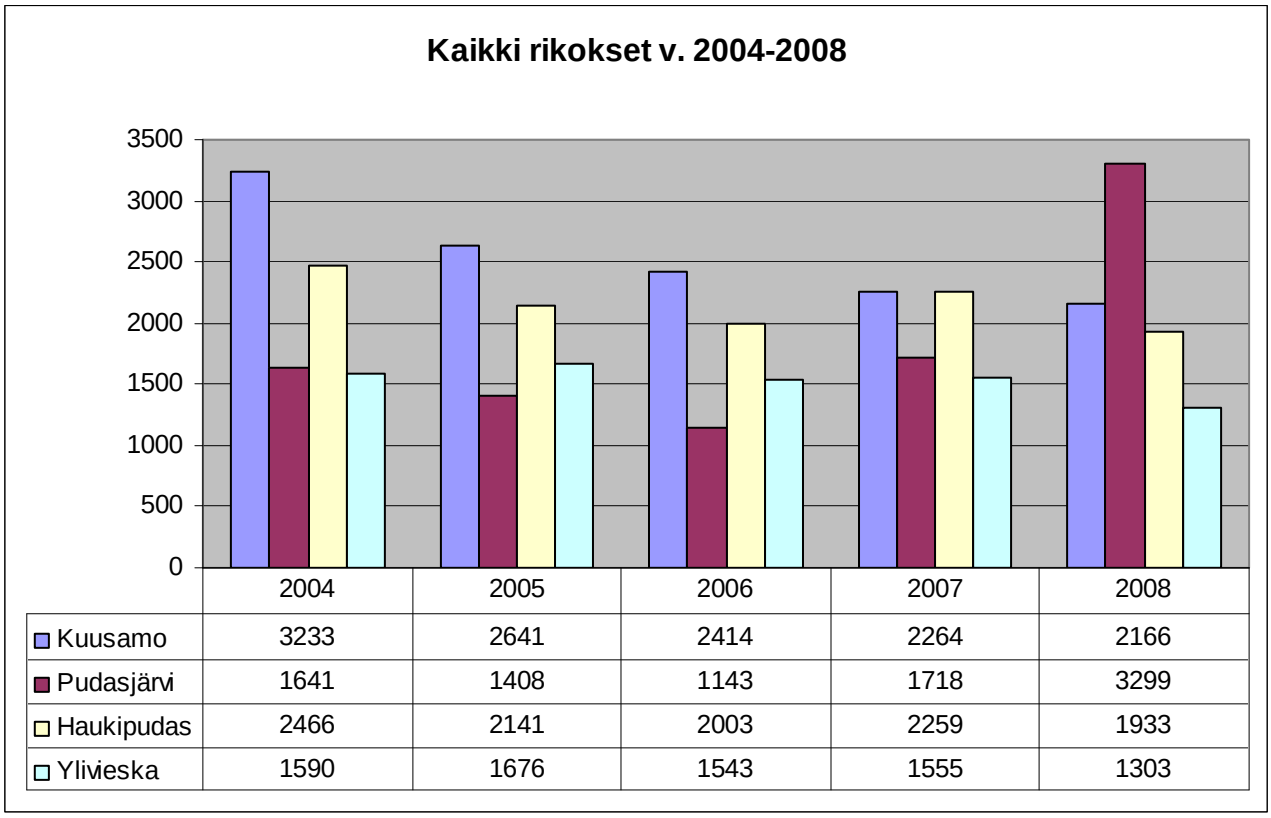

	2004	2005	2006	2007	2008
Kuusamo	3233	2641	2414	2264	2166
Pudasjärvi	1641	1408	1143	1718	3299
Haukipudas	2466	2141	2003	2259	1933
Ylivieska	1590	1676	1543	1555	1303

Pudasjärven vuoden 2008 tilastoissa näkyy kokonaisrikollisuuden nousuna automaattisen liikennevalvonnan aiheuttama nousu liikennerikoksissa.

3.3.1. Kiireellisenä hoidettavat hälytystehtävät (A+B-luokka)

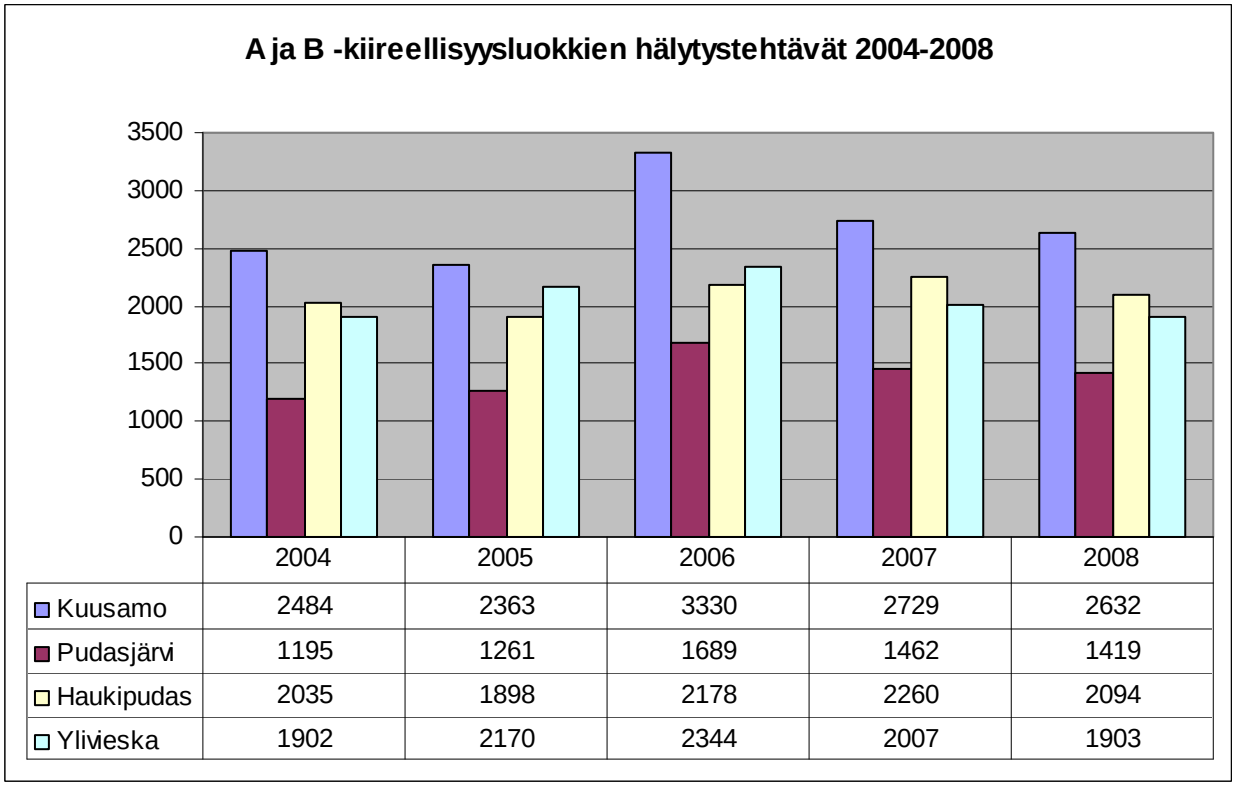

	2004	2005	2006	2007	2008
Kuusamo	2484	2363	3330	2729	2632
Pudasjärvi	1195	1261	1689	1462	1419
Haukipudas	2035	1898	2178	2260	2094
Ylivieska	1902	2170	2344	2007	1903

Vuositasolla Kuusamon hälytystehtävistä yli 70 % on keskustassa ja keskustan lähiympäristössä, Rukan osuus on noin 10 - 15 %. Pidemmällä aikavälillä hälytystehtävät ovat määrältään lisääntyneet koko kaupungin alueella.

3.3.2. Liikennerikokset ja liikennerikkomukset

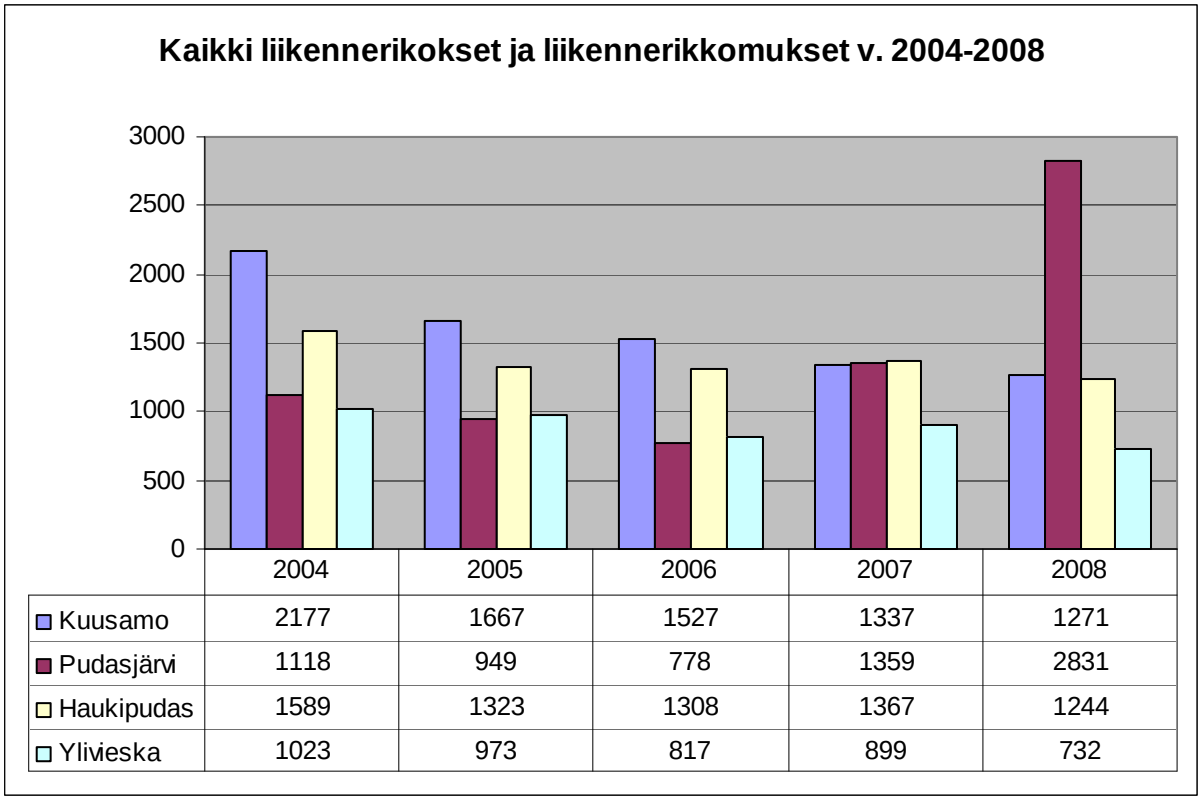

	2004	2005	2006	2007	2008
Kuusamo	2177	1667	1527	1337	1271
Pudasjärvi	1118	949	778	1359	2831
Haukipudas	1589	1323	1308	1367	1244
Ylivieska	1023	973	817	899	732

Liikennerikoksia Kuusamossa kirjataan varsin paljon, vaikkakin liikennerikosten määrä on jonkin verran alentunut. Matkailu aiheuttaa sesonkiaikoina liikennemäärien huomattavaa kasvua, jolloin myös liikennerikosten määrä vastaavasti kohoaa valvonnan tehostumisen myötä. Maastoliikenne on vilkastunut vuosi vuodelta painottuen kevättalvelle. Pudasjärvellä vt 20:llä aloitettu automaattivalvonta on selkeästi nostanut liikennerikosten määrää.

3.3.3. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

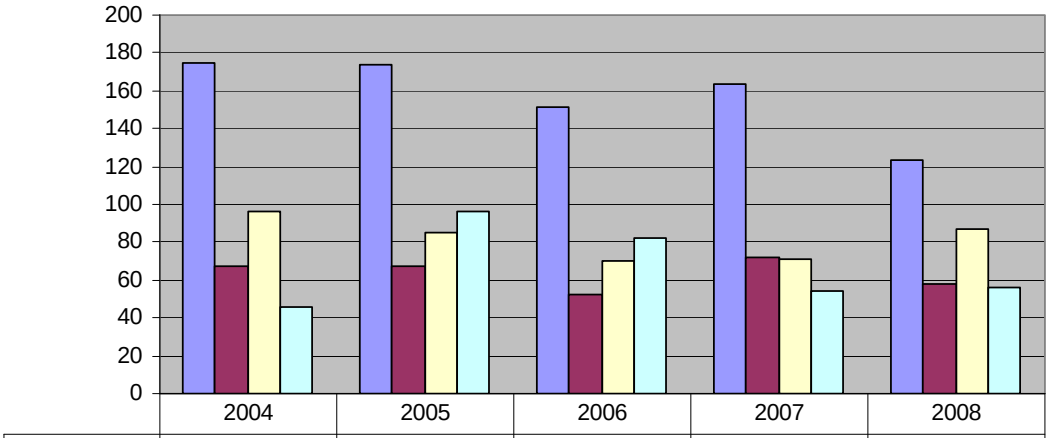

	2004	2005	2006	2007	2008
Kuusamo	175	174	151	164	123
Pudasjärvi	67	67	52	72	58
Haukipudas	96	85	70	71	87
Ylivieska	46	96	82	54	56

Kuusamossa henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten (pahoinpitelyt, henkirikokset, vammantuottamukset ym.) määrä on poikkeuksellisen suuri verrattuna esimerkiksi Ylivieskaan ja Haukiputaalle. Pahoinpitelyrikosten analyysin mukaan Kuusamon pahoinpitelyrikoksista noin puolet tapahtuu yleisillä paikoilla ja puolet yksityisissä paikoissa. Kuusamon pahoinpitelyrikosten korkea määrä on yhteydessä matkailuun ja etenkin sesonkiaikoina ravintoloissa tapahtuvat pahoinpitelyrikokset lisääntyvät.

3.3.4. Huumausainerikokset

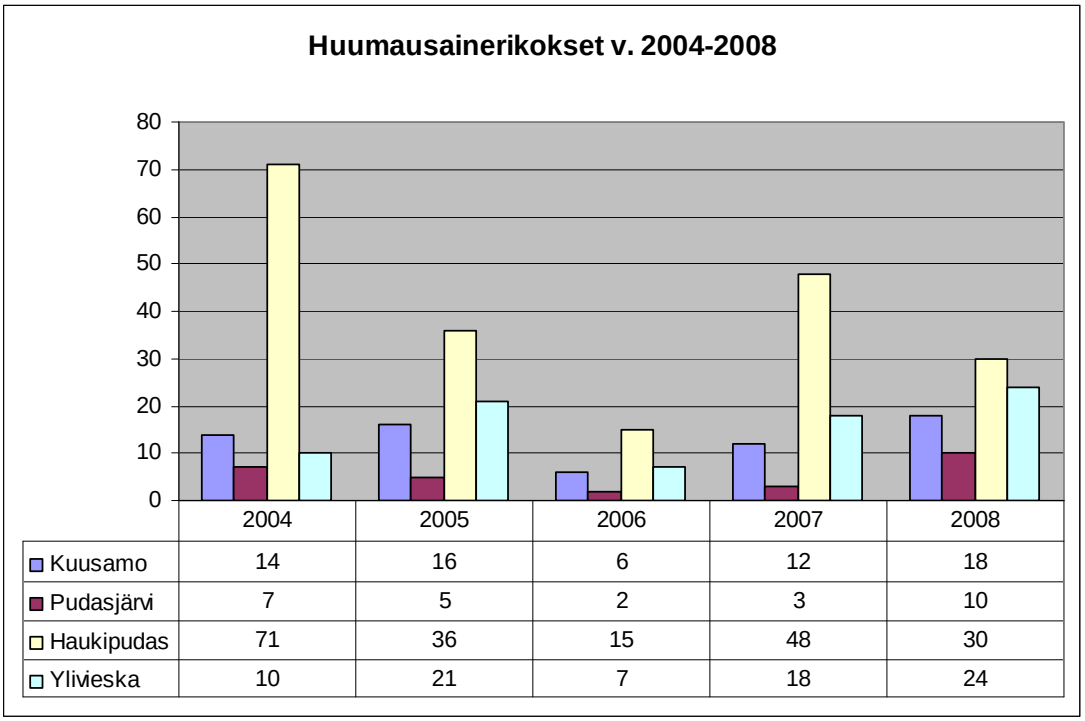

	2004	2005	2006	2007	2008
Kuusamo	14	16	6	12	18
Pudasjärvi	7	5	2	3	10
Haukipudas	71	36	15	48	30
Ylivieska	10	21	7	18	24

Huumausainerikosten määrä on pysynyt varsin alhaisella tasolla ja ilmitulleet huumausainerikokset ovat usein lääkeaineiden väärinkäyttötapauksia. Huumausainerikollisuuden lieveilmiöt (esim. väkivalta-, omaisuusrikollisuus) vaikuttavat merkittävästi ympäristön turvallisuuteen. Törkeitä huumausainerikoksia on ollut v. 2008 tutkittavana 2 kpl Kuusamon kaupungin alueella.

3.5. Rattijuopumukset ja törkeät rattijuopumukset

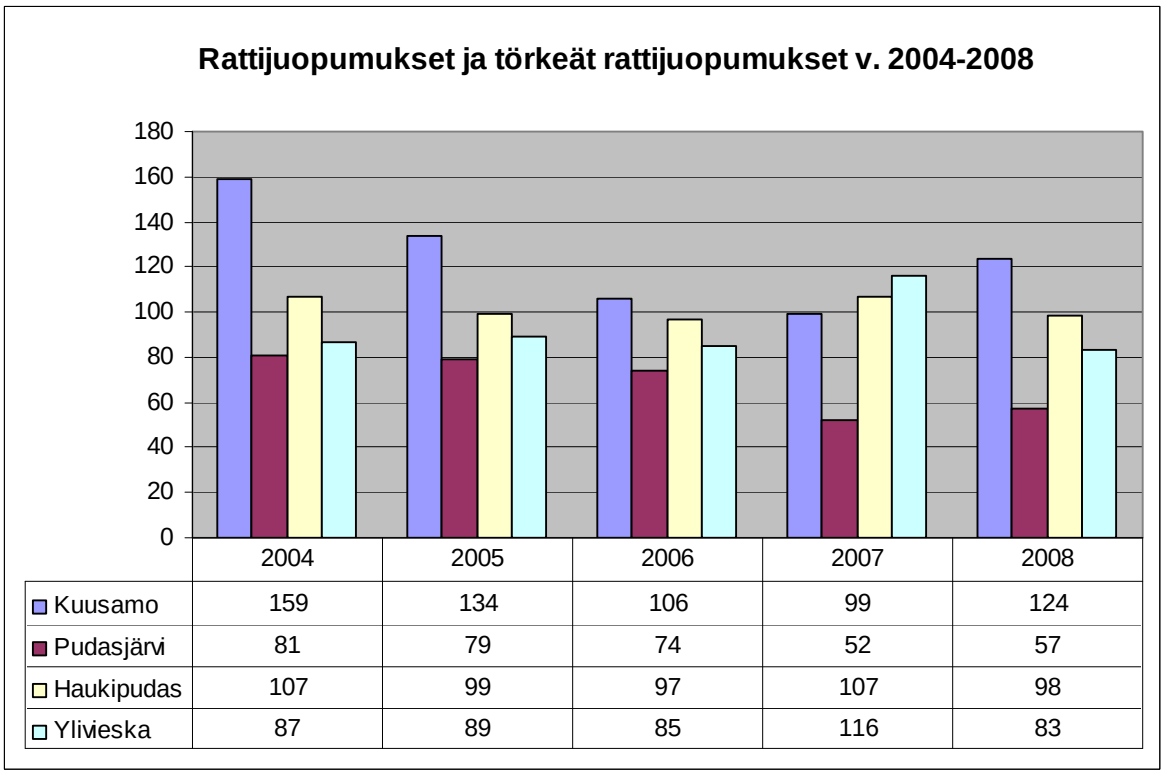

	2004	2005	2006	2007	2008
Kuusamo	159	134	106	99	124
Pudasjärvi	81	79	74	52	57
Haukipudas	107	99	97	107	98
Ylivieska	87	89	85	116	83

Vuositasolla liikennejuopumusten määrä on vähentynyt 2004 vuoden ennätystasolta. Maastoliikenteessä rattijuopumuksia on noin kymmenkunta vuosittain. Vuonna 2007 Kuusamon poliisi puhallutti liikenteen valvonnan yhteydessä n. 9500 kuljettajaa.

4. KESKEISET TURVALLISUUSTOIMINNAN ALUEET JA TOIMENPITEET TURVALLISUUDEN LISÄÄMISEKSI

Yhteiskunnan tehtävänä on yhteiskunnan sisäisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta huolehtiminen, kansalaisten fyysisen koskemattomuuden ja erilaisten oikeuksien suojaaminen. Yksinkertaistaen voisi todeta, että näissä tehtävissä pyritään turvaamaan yhteisön jäsenten normaali elämänkulku ehkäisemällä ja kontrolloimalla haitalliseksi koettua käyttäytymistä yhteisön sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Turvallisuutta ei välttämättä huomaa, ennen kuin se puuttuu ja turvattomuus lisääntyy.

Turvallisuuden lisäämiseksi perinteinen yksittäisten rikosten selvittämiseen perustuva työskentelytapa ei enää ole rikostorjunnan kannalta tarkoituksenmukainen. Huomio tulisikin siirtää rikoksista tekijöihin, jolloin tähdättäisiin kunkin henkilön koko rikollisen toiminnan selvittämiseen. Rikosanalyysiin keskittyvällä tekijäkeskeisellä tutkintamallilla voidaan vähentää rikollisuutta ja lisätä rikosten selvitysastetta. Tekijäkeskeinen tutkintamalli on todettu hyväksi keinoksi myös rikosten ennalta estämisessä. Kun rikoskierteessä olevan henkilön kaikki oikeuteen menevät jutut kasataan ja tekijään kohdistetaan sopiviksi arvioituja pakkokeinoja (matkustuskielto, vangitseminen) voidaan rikoskierre hänen kohdaltaan katkaista ainakin väliaikaisesti. Kun pahimmassa rikoskierteessä olevat henkilöt saadaan näin pois kadulta, rikosten määrä vähenee myös näiden tekijöiden kanssarikollisten, rikoksia tekevien ”mukaan lähtijöiden” osalta.

Rikoksentorjunnan yleisenä tavoitteena on vähentää rikoksia ja lisätä turvallisuutta. Keskeisenä lähtökohtana on, että kaikessa julkisessa ja yksityisessä päätöksenteossa otetaan aina huomioon myös turvallisuusnäkökulma. Hyvä turvallisuus syntyy usean eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat teoistaan lailliseen edesvastuuseen. Koti-, asuin- ja työympäristön turvallisuuden taustalla vaikuttavat useat yhteiset tekijät. Syrjäytyminen ja häiriökäyttäytyminen saattavat usein johtaa lisääntyvään onnettomuusriskiin ja jopa rikollisuuteen. Turvallisuuden ylläpitämisessä ja edistämisessä painottuu entistäkin enemmän ehkäisevä toiminta. Yksittäisiin kansalaisiin, yrityksiin jne. kohdistuvien häiriöiden, onnettomuuksien ja rikosten ehkäiseminen edellyttää useiden toimijoiden välistä tiivistä ja saumatonta yhteistyötä. Tällä suunnitelmalla yhteistyötä ylläpidetään ja pyritään entisestäänkin parantamaan.

4.1. Liikenneturvallisuus

Liikennerikollisuudesta merkittävimmän osan muodostavat liikennerikkomukset, liikenneturvallisuuden vaarantamisrikokset sekä rattijuopumusrikokset. Liikennerikkomukset tyypillisimmillään ovat lievähköjä ylinopeuksia, ajotaparikkomuksia jne. Liikenneturvallisuuden vaarantamisrikokset puolestaan ovat pääosin liikenneonnettomuuksia tai kovia ylinopeuksia. Rattijuopumusrikokset ovat joko tavallisia rattijuopumuksia (0,5 – alle 1,2 o/oo) tai törkeitä rattijuopumuksia (1,2 o/oo tai enemmän).

Vuonna 2007 Kuusamossa tapahtui 79 liikenneonnettomuutta ja tuon vuoden aikana niissä ei kuollut ihmisiä. Vuoden 2009 syksyyn mennessä Kuusamossa on kuollut liikenneonnettomuuksissa 3 ihmistä.

Vuonna 2007 tapahtuneet liikenneonnettomuudet

Lähde: Liikenneturvan ja tilastokeskuksen Suomen virallinen tilasto/tieliikenneonnettomuudet v. 2007

	Kaikki onnettomuudet	Henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet	Kuolemaan johtaneet onnettomuudet
Kuusamo	79	23	0
Pudasjärvi	84	16	2
Haukipudas	79	16	0
Ylivieska	54	13	-

Kuusamon kaupungin alueella toimii liikenneturvallisuustyöryhmä sekä koulutus, valistus ja tiedotus- (KVT) suunnittelun työryhmä.

Kuusamon kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelma ja KVT-suunnitelma on päivitetty vuonna 2004. Suunnitelmat ovat osana tätä turvallisuussuunnitelmaa.

Vuonna 2008 Kuusamo on kuulunut VT 20 projektiin.

Kuusamon kaupungissa on laadittu yhteistyössä kaupungin, poliisin, pelastusviranomaisen, tiehallinnon, liikenneturvan ja Koillismaan Osuuskaupan kanssa Turvallisen moottorikelkkailun kehittämissuunnitelma, joka on valmistunut vuonna 2006. Suunnitelma on osana tätä turvallisuussuunnitelmaa. (http://www.kuusamo.fi)

4.1.1. Tieliikenneturvallisuus

Tavoite: tieliikenneturvallisuuden parantaminen ja onnettomuuksien ennalta ehkäisy

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Liikenneturvallisuussuunnitelman mukaiset toimenpiteet KVT-suunitelman täytäntöönpano	Kaupunki	Poliisi Pelastuslaitos Tiehallinto Liikenneturva	Tieliikenne-onnettomuus-tilastot
Rattijuopumusten määrän pitäminen alhaisella tasolla ennalta ehkäisevällä tiedotuksella ja aktiivilla valvonnalla	Poliisi	Rajavartiolaitos	Poliisin tilastot (polstat)

4.1.2. Maastoliikenneturvallisuus

Tavoite: maastoliikenteen onnettomuuksien ja tapaturmien ehkäiseminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Turvallisen moottorikelkkailun kehittämissuunnitelman (2006) mukaiset toimenpiteet	Kaupunki	Poliisi Pelastuslaitos Tiehallinto Liikenneturva	Oma seuranta
Maastoliikenteen säännösten ja rattijuopumusten valvonta	Poliisi	Rajavartiolaitos	Poliisin tilastot (polstat)
Ohjelmapalvelujen henkilöstön turvallisuuskoulutus	Kaupunki Pelastuslaitos	Yritykset	Terveystar-kastajat (läheltä-piti-tilastot)

4.1.3. Ilmaliikenneturvallisuus

Tavoite: Lento-onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja niihin varautuminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Lentopelastuskoulutus	Pelastuslaitos	Finavia Toimijat lentoasemalla	Oma seuranta
Matu- projekti	Kunta ja pelastuslaitos	Toimijat lentoasemalla	
Viranomaisten yt- harjoitukset	Pelastuslaitos ja yt-viranomaiset	Kuntien ja muiden toimijoiden viranomaiset ja kumppanit	Oma seuranta

4.1.4. Vesiliikenneturvallisuus

Tavoite: veneilyonnettomuuksien ennaltaehkäisy

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Venereittien viitoitukset ja sääntöjen hallinta pitämällä koulutustilaisuuksia veneilijöille	Liikenneturvallisuu styöryhmä	Kaupunki	Oma seuranta
Veneiden turvallisuusvarusteiden käytön ohjaus ja valvonta	Liikenneturvallisuu styöryhmä	Poliisi	Oma seuranta Poliisin tilastot (polstat)
Veneen rekisteröintivelvoitteesta tiedottaminen ja sen valvonta	Liikenneturvallisuu styöryhmä	Poliisi	Venerekisteri-tilastot
Ohjelmapalveluiden henkilöstön koulutus ja Turvallisuusasiakirjat koskenlaskutoiminnassa	Terveystarkastaja ja pelastuslaitos	Yrittäjät	Oma seuranta

4.2. Paloturvallisuus

Pelastuslaitoksella on hyväksyttävänä uusi palvelutasopäätös vuosille 2009 – 2012. Palvelutasopäätös on pelastuslaitoksen päätös siitä, kuinka se järjestää pelastustoimeen kuuluvat lakisääteiset palvelut ja muut palvelutasopäätöksessä mainitut ja sovitut tehtävät alueellaan. Keskeisinä tehtäväalueina ovat lakisääteiset tehtävät kuten onnettomuuksien ennaltaehkäisy, pelastustoiminta ja väestönsuojelu. Palvelutaso mitoitetaan alueella esiintyviä onnettomuusuhkia vastaaviksi. Kuusamossa luonnollisesti näkyy sekä matkailun että rajan vaikutus palvelutasossa.

Alueelle muodostetaan väestöön, kerrosalaan ja tieliikenneonnettomuuksiin perustuva riskialuejako. Edellä mainittujen sekä onnettomuuksien välillä vallitsee selvä korrelaatio, joten myös voimavarojen jakaminen on perusteltavissa riskialuejaon mukaisesti. Mm. Kuusamoon saadaan lähivuosina selkeästi lisäpanostusta henkilöstöön riskialuejaon perusteella.

Kokonaisuutena erilaisten hälytystehtävien määrä on lisääntynyt voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. esimerkiksi liikenneonnettomuudet ja erilaiset tarkastus- ja varmistustehtävät lisääntyvät vuosittain. Tämä johtuu osittain muuttuneista palokuntien tehtävistä, mutta myös turismin vaikutus sekä vanhenevan väestön vaikutus näkyy tilastoissa. Tulevaisuudessa onkin yhä enemmän panostettava ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä vanhusväestöön sekä muihin erityisryhmiin.

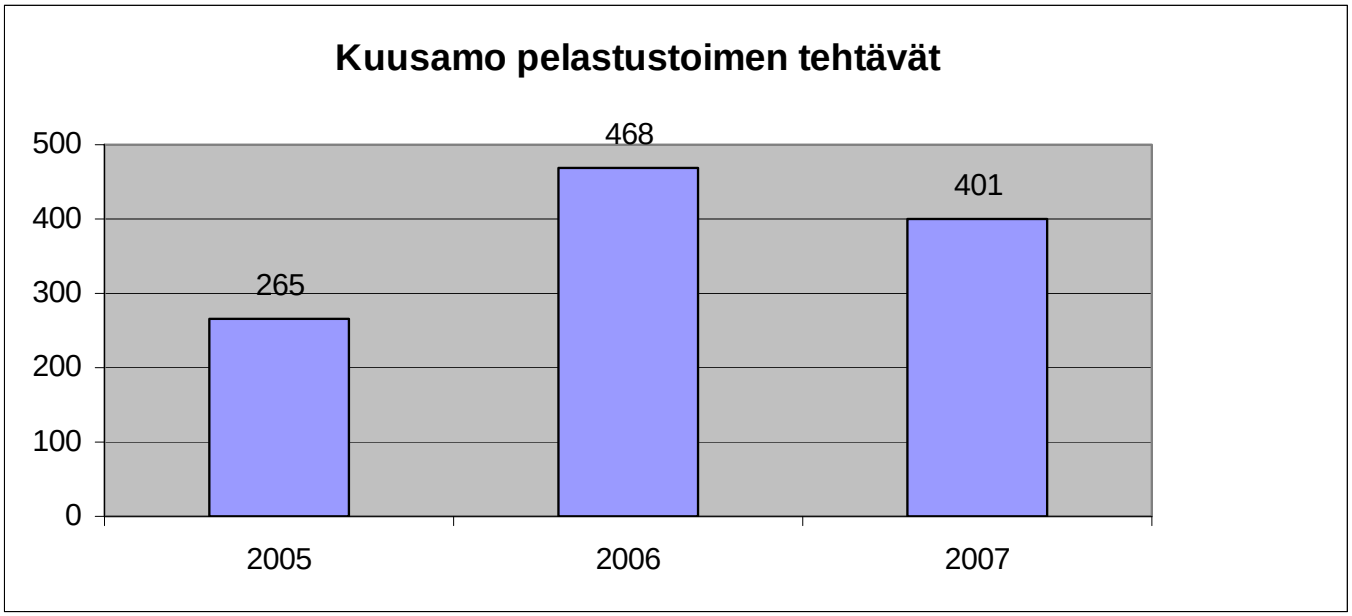

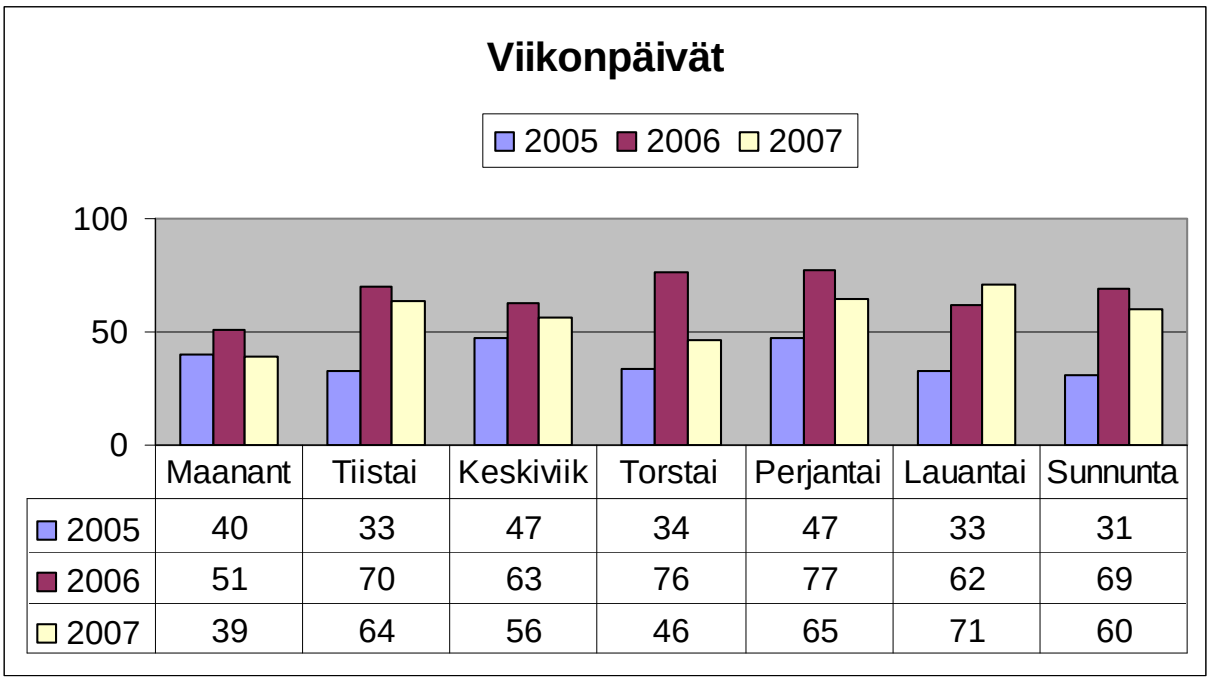

	Maanant	Tiistai	Keskiviik	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnunta
2005	40	33	47	34	47	33	31
2006	51	70	63	76	77	62	69
2007	39	64	56	46	65	71	60

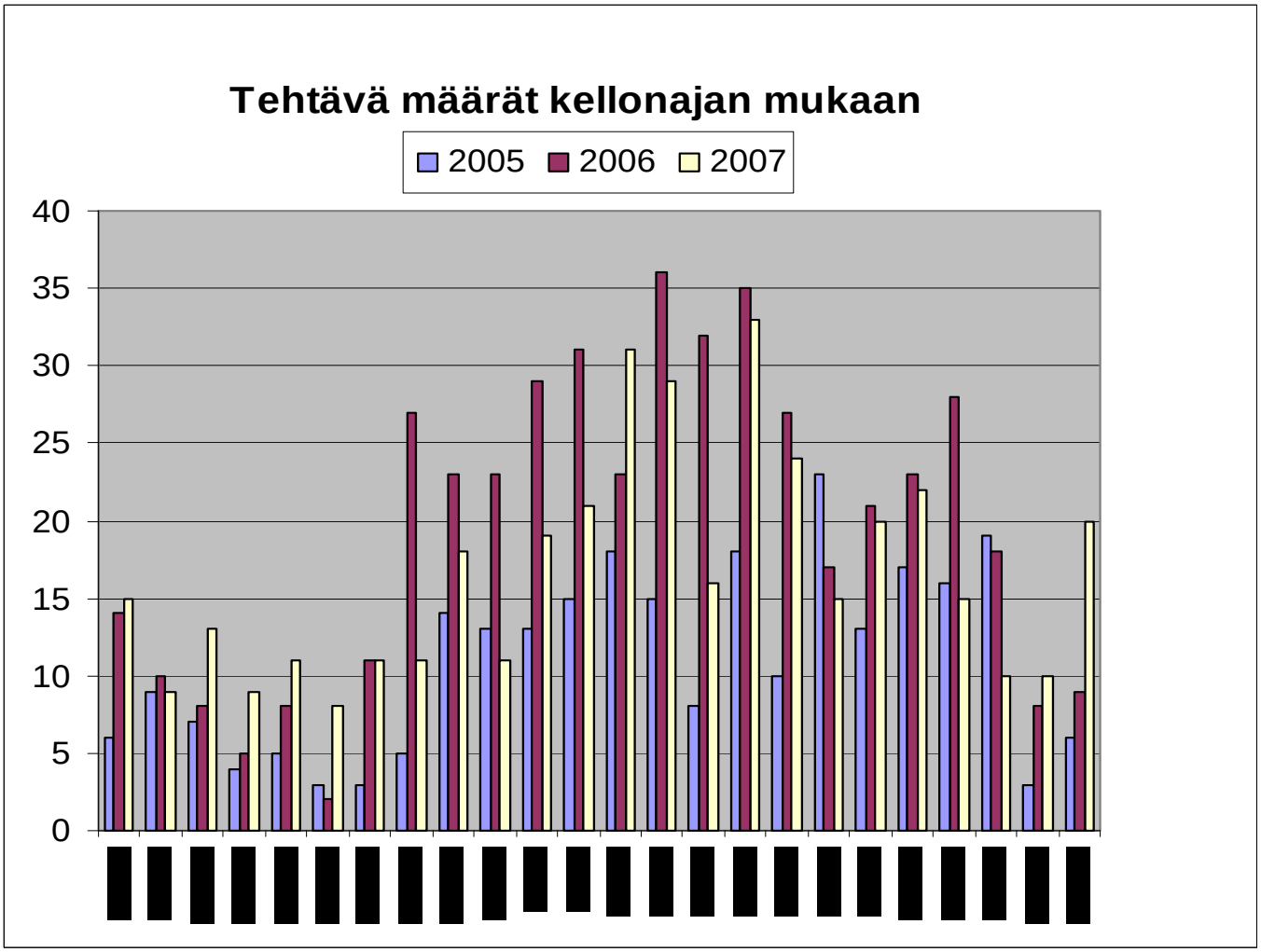

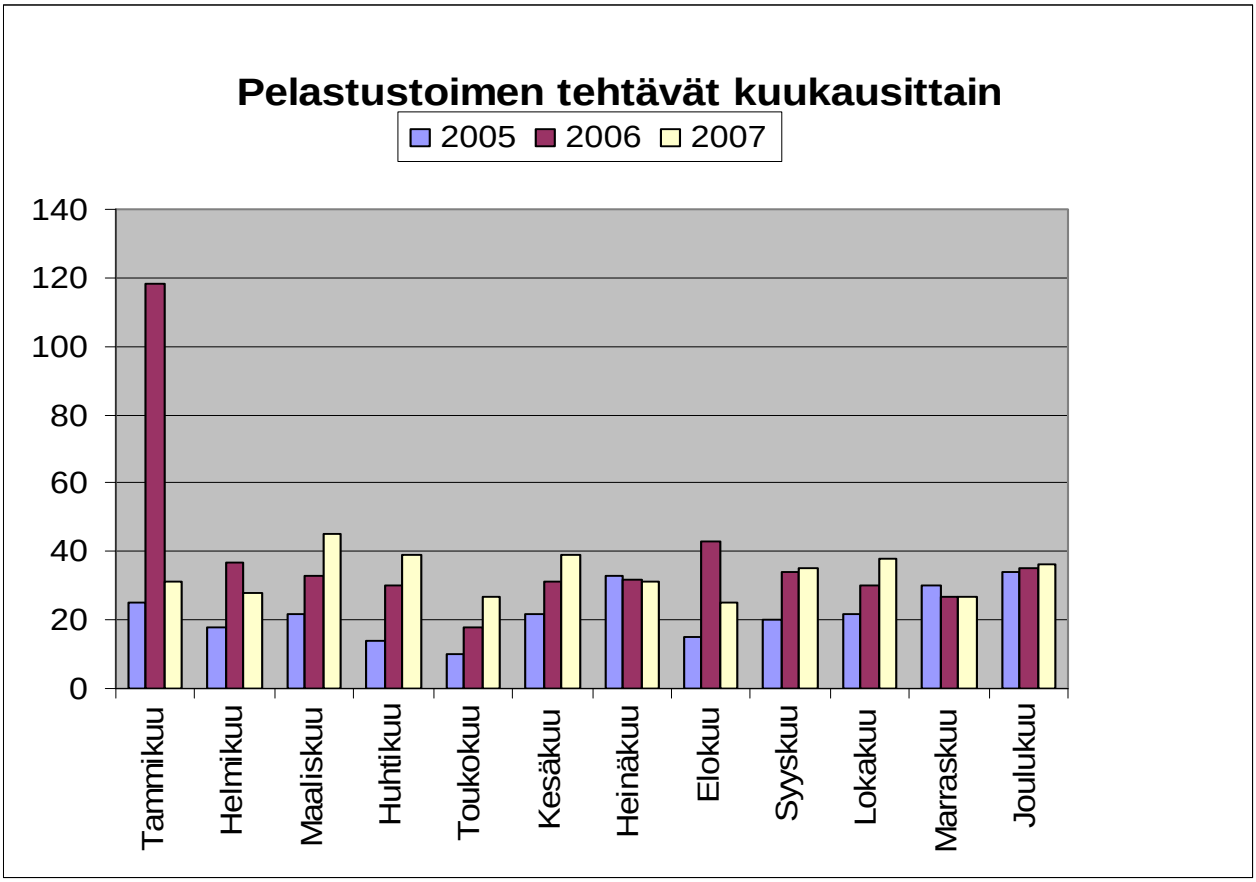
Pelastustoimen tehtävät kuukausittain
2005
2006
2007
140
120
100
80
60
40
20
0
Tammikuu
Helmikuu
Maaliskuu
Huhtikuu
Toukokuu
Kesäkuu
Heinäkuu
Elokuu
Syyskuu
Lokakuu
Marraskuu
Joulukuu

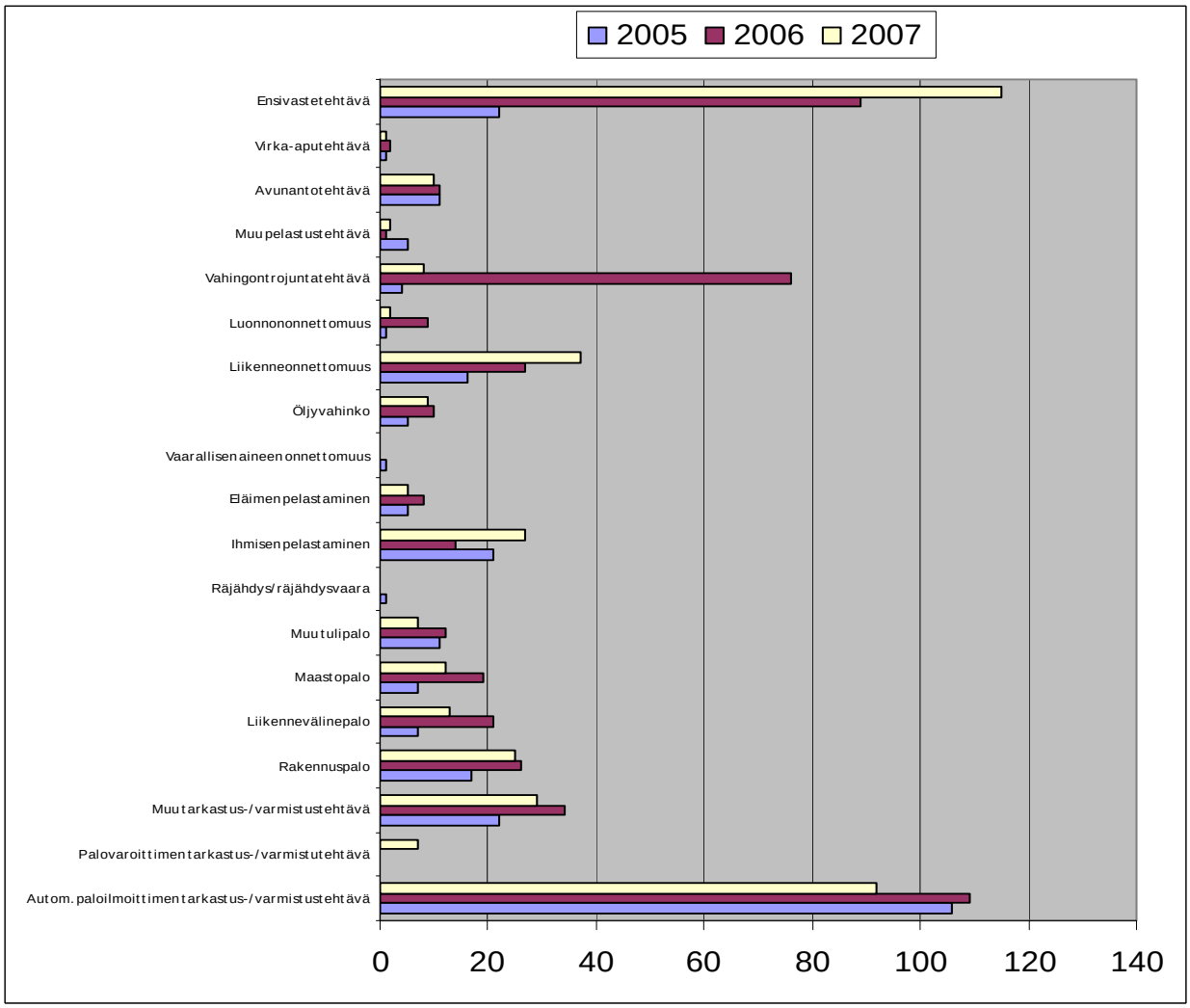
2005
2006
2007
Ensivastetehtävä
Virka-aputehtävä
Avunantotehtävä
Muu pelastustehtävä
Vahingontrojuntatehtävä
Luonnononnettomuus
Liikenneonnettomuus
Öljyvahinko
Vaarallisen aineen onnettomuus
Eläimen pelastaminen
Ihmisen pelastaminen
Räjähdys/räjähdysvaara
Muu tulipalo
Maastopalo
Liikennevälinepalo
Rakennuspalo
Muu tarkastus-/varmistustehtävä
Palovaroittimen tarkastus-/varmistutehtävä
Autom. paloilmoittimen tarkastus-/varmistustehtävä
0
20
40
60
80
100
120
140

Tavoite: Erityisryhmien asumisen turvallisuuden edistäminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
umisenturvallisuus, painopisteenä vanhusten ja muiden erityisryhmien turvallisuus	Pelastuslaitos	kuntalaiset	pelastuslaitok-sentilastot, PRONTO
Valistus- ja neuvonta palvelutasopäätöksen mukaisesti	Pelastuslaitos	Työpaikat, koulut ja yhteisöt	pelastuslaitok-sentilastot PRONTO
Palotarkastukset palvelutasopäätöksen mukaisesti	Pelastuslaitos	kodit ja erityiset riskikohteet	PRONTO

4.3. Henkilöturvallisuus

Valtakunnallisissa kampanjoissa, kuten 112- päivä, on lisättävä viranomaisten kesken yhteistoimintaa, jotta viesti tapaturmien ehkäisystä saadaan paremmin kuntalaisille.

Tavoite: henkilötapaturmien ja onnettomuuksien ennaltaehkäisy

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Tiedotuksen ja työpaikkakoulutuksen avulla varautuminen väkivaltaisen asiakkaan kohtaamiseen työpaikoilla	Työantajat	Poliisi	Työpaikkakohtai nen seuranta Poliisin tilastot (polstat)
Ikääntyvien koti - ja liikkumistapaturmien ehkäisy Selvitetään ikääntyvien koti- ja liikkumistapaturmien nykytila ja laaditaan suunnitelma tarvittaville toimenpiteille	Perusturvan toimiala	Yhdyskunta-tekniikan toimiala Liikenneturva Tiehallinto	Seuranta osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seuranta-ohjelmaa
Tapaturmapäivä (112-päivä) Kuusamo on mukana laajalla rintamalla valtakunnallisessa teemapäivässä	Kunta	Pelastuslaitos poliisi ja hätäkeskus	Oma seuranta

4.4. Pahoinpitelyrikokset ja katuturvallisuus

Haluttaessa parantaa katuturvallisuutta, tulisi miettiä keinoja etenkin pahoinpitelyjen ja vahingontekojen määrän vähentämiseksi. Tähän voitaisiin päästä näiden rikosten ajallisen ja paikallisen jakautumisen selvittämisellä ja tekijäkartoituksella. Tällöin pystytään ohjaamaan valvontaresursseja rikosten tehokkaan torjunnan kannalta oikeisiin paikkoihin ja oikeaan aikaan. Rikosanalyysiin keskittyvällä tekijäkohtaisella tutkintamallilla voitaisiin selvittää rikosten sarjatekijät. Tämän pohjalta kartoitettuihin henkilöihin kohdistettavilla toimenpiteillä vaikutettaisiin katuturvallisuusindeksiin. Vahingontekojen osalla analyysin jälkeen saadun tiedon perusteella voidaan informoida asianomistajia omaisuuden rikoksilta suojaamisesta.

Yleisten alueiden pahoinpitelyihin ja vahingontekoihin parhaimmaksi todettu poliisin toimintamalli on näkyvän valvonnan lisääminen ja partiointi häiriöalueilla painopisteaikoina. Häiritsevästi taikka väkivaltaisesti käyttäytyvien henkilöiden toimintaan on puututtava matalalla kynnyksellä, ennen kuin mitään vakavampaa ehtii tapahtua. Partioiden jalkautumisella ja jalkapartioinnin lisäämisellä häiriöalueilla painopisteaikoina saataisiin todennäköisesti hyvää tulosta. Yleensä häiriökäyttäytyminen saadaan alkuvaiheessaan aisoihin pelkällä henkilötietojen ylös kirjaamisella ja tiukalla puhuttelulla. Joskus on parempi ottaa häirikkö heti kiinni ja laittaa säilöön. Näin on etenkin sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka käyttäytyvät esim. poliisiakin kohtaan aggressiivisesti tai ovat aikaisemmin syyllistyneet päihtyneenä ollessaan ravintola- ja katutappeluihin.

Tavoite: pahoinpitelyrikosten vähentäminen ja katuturvallisuuden parantaminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Poliisin näkyvä valvonta ja välitön puuttuminen häiriötilanteissa	Poliisi		Poliisin tilastot (polstat)
Ravintoloiden valvonta ja tarkastukset	Poliisi	Alkoholitarkastajat Pelastuslaitos	Poliisin tilastot (polstat) Tehtäväilmoitus-ten seuranta
Puuttuminen varhaisessa vaiheessa toistuviin häiriökohteisiin kaupungin vuokrahuoneistoissa sekä yhteistyö eri toimijoiden kesken	Kaupungin vuokra-asuntojen isännöitsijät	Poliisi Sosiaalitoimi	Oma seuranta Tehtäväilmoitus-ten seuranta
Vahingontekorikosten tutkinnan tehostaminen ja selvitysasteen kohottaminen	Poliisi		Poliisin tilastot (polstat)
Torialueen kameravalvonta	Kaupunki	Poliisi	Oma seuranta

4.5. Syrjäytyminen

Syrjäytymisen ehkäisy on yksi painopiste hyvinvoinnin edistämisessä Kuusamossa. Syrjäytymistä ehkäisee parhaiten hyvä koulutus ja työ, joka takaa riittävän toimeentulon. Erityisen tärkeää on pyrkiä varmistamaan riittävä perus- ja ammatillinen koulutus nuorille. Lisäksi nuorten työttömyys on pyrittävä kaikin keinoin estämään ja varmistamaan heille elämäntapa, johon kuuluu osallistuminen työhön ja työn kautta tuleva toimeentulo.

On todennäköistä, että kaikki eivät työllisty normaaleille työmarkkinoille erilaisista syistä johtuen. Heille on tarjottava työhön osallistumisen mahdollisuus rakentamalla riittävät ja monipuoliset välityömarkkinat ja erilaisia työssä oppimisen polkuja tavanomaisen ammattiin opiskelun rinnalla. Välityömarkkinoilla voi valmentautua ja etsiä omia voimavaroja vastaavaa työtä ja mahdollisuuksien mukaan pitkienkin kuntoutuspolkujen kautta siirtyä normaaleille työmarkkinoille. Viranomaisten toiminnassa painottuu varhainen puuttuminen kehitystä ja kasvua vaarantaviin tekijöihin ja asianmukaisen tuen järjestäminen sitä tarvitseville.

Vammaisten ja sairaiden henkilöiden hyvän arjen toteutuminen edellyttää sekin osallistumista kodin ulkopuolella tapahtuvaan työ- ja päivätoimintaan. Sen avulla tuetaan myös heidän kotona pärjäämistä ja toimintakyvyn säilymistä mahdollisimman pitkään.

Pitkäkestoinen taloudellinen ahdinko ja toimeentulosta johtuvat huolet saattavat nekin aiheuttaa tarpeetonta syrjäytymistä ja vaarantaa erityisesti lapsiperheiden hyvän arjen toteutumista. Viimesijainen toimeentuloturva on tarkoitettu tilapäiseksi avuksi ongelmatilanteissa. On tärkeää seurata ja tunnistaa siihen liittyvät ongelmat myös paikallisesti vaikka päätöksiä sosiaaliturvan ja palkkatason riittävyydestä tehdäänkin valtakunnan tasolla. Asumisen, liikkumisen ja ruuan hinnan raju kallistuminen ovat johtaneet siihen, että minimituloilla elävien henkilöiden ja perheiden toimeentulo on uhattuna. Lisäksi on muistettava se, että toimeentulotukea hakee tarvitsevista vain osa. Suuri osa pienituloisista ihmisistä yrittää pärjätä omillaan huolimatta jatkuvan köyhyyden mukanaan tuomista ongelmista.

Syrjäytyminen yhteisön ulkopuolelle on myös yhteisön kannalta aina hälyttävä suunta. On hyvä korostaa jokaisen kuntalaisen omaa vastuuta elämästään, mutta se ei saa johtaa siihen, että jätetään osa kuntalaisista heitteille siksi, että heillä ei ole selviytymiseen tarvittavia voimavaroja. Moni-ilmeinen ja moniääninen yhteisö, joka antaa elämisen mahdollisuuden kaiken ikäisille ja erilaisilla voimavaroilla varustetuille ihmisille, on myös rikas ja elinvoimainen yhteisö.

Tavoite: syrjäytymisvaarassa olevien tukeminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Yhteistyö-kumppanit	Seuranta
Varmistetaan riittävät hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut kuntalaisille. Erityisesti voimavaroja tulee suunnata ennalta ehkäisevään työhön. Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma: - Kaikilla nuorilla tulee olla suoritettuna peruskoulun oppimäärä ja vähintään toisen asteen tutkinto. - Kaikille alle 30- vuotiaille varmistetaan työ- tai opiskelupaikka - Huolehditaan toimivista välityömarkkinoista Huolehditaan riittävistä päivä- ja työtoiminnan palveluista Huolehditaan kuntalaisten riittävästä toimeentulosta	Kasvatuksen ja sivistyksen sekä perusturvan toimialat	Poliisi Työvoimahallinto Seurakunta	
Asumisen turvallisuus	Kunta	pelastuslaitos	oma seuranta

4.6. Päihdehaitat

Kuusamossa on laadittu laaja-alaisen, moniammatillisen työryhmän toimesta Päihdestrategia vuosille 2007 - 2010 (http://www.kuusamo). Siinä määritellään, miten kaupungin päihdepalvelut on järjestetty, eri viranomaisten työnjako ja yhteistyö päihdehaittojen ehkäisyssä ja päihdepalvelujen järjestämisessä, miten kaupungissa ehkäistään päihdehaittojen syntymistä sekä päihdepalvelujen kehittämisalueet. Kuusamon kaupunginvaltuusto on hyväksynyt suunnitelman. Suunnitelma päivitetään vuosittain.

Tavoite: hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisemällä päihdehaittojen syntymistä sekä vähentämällä niitä avohoidon ja kuntoutuksen avulla

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Alaikäisten alkoholinkäytön tehokas valvonta ns. 0-toleranssilla. Alaikäisille tapahtuvaan alkoholin välittämiseen välitön puuttuminen	Poliisi	Koulutoimi Sosiaalitoimi	Poliisin tilastot
Päihderiippuvuusselvitykset ajokortin haltijoiden kohdalla epäiltäessä päihderiippuvuutta	Poliisi	Terveystoimi Päihdeyksikkö	Poliisin tilastot
Alkoholihaittojen ehkäisy - esim. mini-intervention käyttö Tehostetaan ehkäisevää päihdetyötä erityisesti riskiryhmien piirissä - varhaisen puuttumisen malli - riskikartoitus Varmistetaan riittävät päihdehuollon palvelut - matalan kynnyksen päihdepalvelut - asumisen ja päivätoiminnan kehittäminen	Perusturva	Kasvatuksen ja opetuksen toimiala Poliisi	Seuranta osana toimialojen kertomustietoja

4.7. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on vaiettu ilmiö. Perhe, jossa on väkivaltaa, ei usein osaa itse hakea apua. Väkivalta ei ole perheen sisäinen asia, vaan siihen pitää ulkopuolisten puuttua.

Perheväkivaltaa on kaikki perheen sisällä tapahtuva, yhden perheenjäsenen toiseen kohdistama fyysinen, seksuaalinen tai psyykkinen väkivalta tai sen uhka. Valtaosa perheväkivallasta on miesten naisiin kohdistamaa väkivaltaa. Se ei kuitenkaan ole ainoa perheväkivallan muoto vaan vanhemmat voivat pahoinpidellä lapsiaan, naiset miehiään, lapset vanhempiaan tai sisaruksiaan, jolloin usein puhutaan lähisuhdeväkivallasta. Lapsen kaltoin kohtelu, huolenpidon laiminlyönti, yksin jättäminen ikätasoon nähden liian pitkäksi aikaa tai tunnetasolla lapsen hylkääminen edellyttävät lastensuojeluilmoituksen tekemistä sosiaaliviranomaisille (Uusi lastensuojelulaki § 25).

Poliisin kohtaamassa perheväkivallassa on asianomistajana yleensä nainen, jonka tämän elämänkumppani on pahoinpidellyt. Usein perheessä on lapsia, jotka joutuvat elämään lapsuutensa ja nuoruutensa väkivaltaisissa oloissa. Osa näistä lapsista joutuu itse vanhempiensa tai näiden puolisoiden väkivallan kohteeksi.

Vanhuksiin kohdistuvan perheväkivallan on arvioitu lisääntyneen viime vuosina. Pahoinpitelijöinä ovat heidän aikuiset lapsensa. Poliisin tietoon näitä tapauksia tulee vähän, sillä vanhempien kynnys ilmoittaa lastensa tekemästä pahoinpitelystä on erittäin korkea.

Kuusamossa on tehty moniammatillisen väkivaltatyöryhmän toimesta eri viranomaisia varten puuttumismalli niitä tilanteita varten kun he kohtaavat lähisuhdeväkivaltaa, joka kohdistuu alle 18-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin sekä heidän perheisiinsä. Mallin jalkauttaminen tapahtuu keväällä 2009.

Tavoite: perhe- ja lähisuhdeväkivallan varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyhankkeen mukaisin toimenpitein eri viranomaiset puuttuvat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ilmeneviin perheväkivaltatapauksiin ja lasten kohdalla lastensuojeluilmoitusten toimittaminen sosiaaliviranomaisille	Perusturva	Sosiaalitoimi Poliisilaitos Sivistystoimi	Poliisin tilastot Sosiaalitoimen tilastot
Kotihälytystehtävien seurannalla poliisi toimittaa sosiaalitoimelle tiedot toistuvista kotihälytyskohteista, joissa on epäiltävissä perheväkivaltaa	Poliisilaitos	Sosiaalitoimi Perheneuvola	Poliisin tehtäväilmoitukset

Ohjaus ja neuvonta lähestymiskieltoasioissa ja akuuteissa tilanteissa väliaikaisen lähestymiskiellon käyttö	Poliisilaitos	Perusturva Sosiaalitoimi Käräjäoikeus	

4.8. Nuorisorikollisuus

Nuorisorikollisuus tyypillisimmillään liittyy valtakunnallisesti liikennerikollisuuteen ja omaisuusrikollisuuteen sekä vähemmässä määrin henkeen ja terveyteen kohdistuvaan rikollisuuteen sekä huumausainerikollisuuteen.

Alaikäisten rikoksentekijöiden osalta poliisi on esitutkinnan aikana yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten ja huoltajien kanssa. Nykyisen käytännön mukaan poliisi tekee lastensuojeluviranomaiselle ilmoituksen kaikista alaikäisen tekemistä rikkomuksista. Ilmoitus tehdään myös silloin, kun alaikäinen on kuljetettu kotiinsa päihtymyksen vuoksi. Ilmoituksen perusteella lastensuojeluviranomaiset ottavat yhteyttä vanhempiin ja kutsuvat heidät tarvittaessa neuvottelemaan lapsen asioista viranomaisen luokse. Menettely on todettu käytännössä hyvin toimivaksi myös tuloksiensa perusteella. Nuorten rikoksentekijöiden jutut pyritään tutkimaan nopeasti ja toimittamaan syyttäjälle nopeutetussa menettelyssä.

Tavoite: nuorten tekemien rikosten ehkäiseminen

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lasten ja nuorten tekemiin rikoksiin	Poliisilaitos	Sosiaalitoimi Sivistystoimi Yritykset	
Alle 18-vuotiaiden kohdalla nopeutettu rikosprosessi.	Poliisilaitos	Syyttäjälaitos Käräjäoikeudet	Poliisin tilastot (polstat) Syyttäjän seuranta
Sovittelutoiminnan tehokas käyttö	Poliisilaitos	Syyttäjälaitos Oulun Seudun Setlementti ry	Sovittelutoimiston seuranta

4.9. Rajaturvallisuus

Kainuun rajavartiosto vastaa Suomen sisäisen turvallisuusjärjestelmän osana rajaturvallisuudesta Kainuussa ja Koillismaalla. Toiminnan päämääränä on suojata yhteiskuntaa ja sen kansalaisia ja taata rauhalliset olot raja-alueella. Rajavartiosto on aktiivinen toimija Suomen neliportaisessa turvallisuusjärjestelmässä, joka käsittää ulkomaanlähetystöt, hyvin toimivan rajanvalvontayhteistyön, Venäjän ja Suomen rajavalvonnan, ulkomaalaisvalvonnan sekä näiden toimintojen välisen yhteistyön. Keskeisimmät yhteistyötahot ovat poliisi, tulli ja maahanmuuttovirasto

Oleellisimmat toiminnot ovat kattavat rajatarkastukset rajanylityspaikoilla ja rajatilanteen mukainen rajavalvonta maarajoilla. Rajaturvallisuustehtäviin liittyen rajavartioston rikostorjunta toimii osana alueellista ja valtakunnallista laittoman maahantulon ja rajat ylittävän rikollisuuden torjunnan järjestelmää. Rajaturvallisuutta vaarantavia uhkia ennaltaehkäistään muun muassa kouluttamalla Petroskoin konsulaatin viisumivirkailijoita konsulaattiin sijoitetun rajavartioston yhteyshenkilön toimesta.

Venäjän tilanteeseen sisältyy yhä epävarmuustekijöitä, jotka saattavat heijastua tilanteeseen valtakunnan rajalla. Elintasoero Suomen ja Karjalan tasavallan välillä säilyy suurena, eikä pohjoisille alueille mukaan lukien Pääjärven seutu, ole odotettavissa lähivuosien aikana talouden elpymisen myönteisiä vaikutuksia. Karjalan tasavallan sosiaalisilla ongelmilla kuten alkoholi- ja huumeongelmilla sekä tarttuvien tautien lisääntymisellä saattaa olla vaikutuksia myös Suomen puolelle.

Venäjän rajavartiopalvelun reformi on pääosin saatettu tavoitteeseensa Kainuun rajavartioston vastaisella rajaosuudella. Kansainvälisille rajanylityspaikoille johtavien teiden suunnissa valvonta on riittävällä tasolla. Tehokkaan rajavalvontajärjestelmän ylläpito yhteisellä maastorajalla jää tulevaisuudessa enenevässä määrin suomalaisen osapuolen vastuulle, vaikka rajavartiopalvelu haluaakin pitää rajavalvontansa Suomeen (Euroopan unioniin) kunnossa.

Kuusamo-Suoperän rajanylityspaikka avattiin 6.10.2006 kansainväliselle liikenteelle. Liikenteen kansainvälistyminen ei aiheuta merkittävää nousua matkustajamäärissä. Arvioitu 50 000–80 000 vuosittaisen matkustajamäärän raja saavutettaneen aikaisintaan suunnittelukauden loppupuolella. Venäjän puolen matkailuteollisuuden kannalta puutteellinen infrastruktuuri, huonokuntoinen tieverkko ja viisuminmyöntöpolitiikka rajoittavat liikennemäärien kasvua.

Rajanylitysmäärät saattavat kääntyä voimakkaampaan nousuun, mikäli Venäjä helpottaa viisumin saantia ja tekee rajanylityksen sujuvammaksi.

Venäjän Federaation rajavartiopalvelun kanssa toteutettavan yhteistyön tavoitteena on niin ikään ennalta estää rajan ylittävä rikollisuus ja siten lisätä Suomen sisäistä turvallisuutta. Uutena tiedonvaihtoa tehostavana yhteistoimintamuotona on aloitettu säännölliset rikostorjunta-asiantuntijoiden tapaamiset.

Tavoite: **Laittomaan maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyvien sekä muun rajat ylittävän rikollisuuden ennalta ehkäisy, paljastaminen ja tutkiminen sekä sujuvan rajanylitysliikenteen takaaminen.**

Toimenpiteet	Päävastuu	Yhteistyö-kumppanit	Seuranta
Rajatilannekuvan ylläpitäminen oikea-aikaisten toimenpiteiden ja muutostarpeiden päätöksenteon perustaksi Kaikille **Schengenin ulkorajan** ylittäville henkilöille tehdään EU:n lainsäädännön mukainen rajatarkastus rajanylityspaikoilla **Maahantulo ja maastalähtö** vastoin säädettyä järjestystä paljastetaan ja estetään Rajaturvallisuustehtävien ohella suoritettavalla **ulkomaalaisvalvonnalla** ennalta ehkäistään ja paljastetaan laitonta maassa oleskelua ja luvatonta ulkomaisen työvoiman käyttöä.	Kainuun rajavartiosto	Poliisi Tulli	

4.10. Matkailuturvallisuus

Matkailun lisääntyminen on selkeästi näkynyt myös pelastustoimessa. Viranomaisten ja eri toimijoiden yhteistyöllä tulee kiinnittää erityistä huomiota reittien turvallisuuteen (kelkkareitit, hiihtoladut, vaellusreitit, pyöräilyreitit, melontareitit, koskenlaskureitit yms.).

Matkailun turvallisuudessa on ensiarvoisen tärkeää huolehtia ennaltaehkäisevästä työstä. Turvallisuusasiakirjat ja pelastussuunnitelmat on pidettävä ajan tasalla, viranomaisten tehtävänä on opastaa yrityksiä ja yhteisöjä em. asioissa. Palotarkastuksissa kiinnitetään erityistä huomiota poistumisturvallisuuteen sekä valmiuksiin toimia onnettomuuksien sattuessa.

Lähialueyhteistyötä Karjalan pelastusviranomaisten kanssa jatketaan siten, että onnettomuuksien sattuessa voidaan apua antaa rajan yli. Lähialueyhteistyö pitää sisällään sekä koulutusta että harjoituksia.

Tavoite: Matkailuyritysten omatoimisten valmiuksien kehittäminen onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Pelastussuunnitelma - sisältö, riskien arviointi	Yritykset	Pelastuslaitos Terveystarkastus	PRONTO
Valistus- ja neuvonta, palotarkastukset - poistumisturvallisuus	Pelastuslaitos	Yritykset Terveystarkastus	PRONTO
Lähialueyhteistyö - avunpyynnön logistiikka	Pelastuslaitos	Raja Tulli	Oma seuranta

4.11. Haavoittuvuus

Valtioneuvoston periaatepäätös ”Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia” toimii ohjenuorana suunniteltaessa infrastruktuurin ylläpitoa erilaisissa häiriötilanteissa.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen uhkamallit ovat:

- Sähköisen infrastruktuurin häiriintyminen
- Väestön terveyden ja toimeentulon vakava häiriintyminen
- Taloudellisen toimintakyvyn vakava häiriintyminen
- Suuronnettomuudet ja luonnon aiheuttamat onnettomuudet
- Ympäristöuhkat
- Terrorismi sekä järjestäytynyt ja muu vakava rikollisuus
- Väestöliikkeisiin liittyvät uhkat
- Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- Sotilaallisen voiman käyttö

Edellä mainitut uhkat voivat esiintyä itsenäisinä tai samanaikaisesti usean muun kanssa.

Jokainen viranomainen laatii tai on laatinut omat varautumis- ja valmiussuunnitelmansa, joissa on tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa kyseisen alueen varautumisesta häiriötilanteisiin. Tästä huolimatta eri viranomaisten välinen yhteistyö paikallistasolla on erittäin tärkeää suunnitelmien laadinnassa ja niiden toimivuutta arvioitaessa.

Tavoite: Infrastruktuurin kuten lämmön, sähkö, veden ja tietoliikenteen turvaaminen yhteiskunnan häiriötilanteissa ja yhteistyön kehittäminen toimijoiden välillä.

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Sähkönsaannin turvaaminen häiriötilanteissa -suunnitelmien tarkastaminen ja ajan tasalla pitäminen	Fortum Sähkönsiirto Oy (FSS)	Eltel Networks Pohjoinen Oy	FSS FSS
Turvataan vesi-, viemäri- sekä lämpölaitostoiminta häiriötilanteissa. Kiinnitetään suurta huomiota pohjavesialueiden suojeluun sekä poikkeusoloissa verkostojen turvaamiseen. -valmiussuunnitelmien päivitykset (varavoima ym.) -pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivitykset sekä tarvittaessa uusien laatiminen -aktiivinen tiedottaminen	EVO	Kuusamon kaupunki Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus	Omavalvonta / päivystys (24/7) Viranomaisvalvon-ta: -kaupunki -PPO
Tietoliikenteen turvaaminen häiriötilanteissa	Yleisen tele- ja tietoliikenteenosalta alueella olevat operaattorit Kuusamon kaupunki vastaa omien palvelutoimintojensa osalta	TeliaSonera, Nordic Lan&Wan	Oma seuranta

4.12. Kouluturvallisuus

Viimeaikaiset tapahtumat Suomessa ovat asettaneet kouluturvallisuudelle aivan uudet vaatimukset. Jokelan ja Kauhajoen tragedioiden jälkeen koulujen ja viranomaisten on ollut pakko tiivistää yhteistyötään kouluturvallisuuden parantamiseksi. Edellä mainitun kaltaisia tekoja tuskin voidaan koskaan estää kokonaan, mutta näihin voidaan varautua erilaisilla toimenpiteillä, esim. päivittämällä. koulujen turvallisuussuunnitelmia. Tulevaisuudessa tulee myös korostumaan entisestään se, että koulussa tulee olla valmiit mallit niistä toimenpiteistä, jotka tehdään automaattisesti vaaratilanteen uhatessa. Näitä mahdollisia uhkatilanteita tulee myös harjoitella, jotta osataan toimia tositilanteessa.

Kouluturvallisuuden painopiste tulee Kuusamossa olemaan ala- ja yläasteilla sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Eräs tärkeä kouluturvallisuuden edistäjä on koulujen ja viranomaisten yhteistyön kehittäminen entisestään. Tätä voidaan kehittää järjestelmällä säännöllisesti tapaamisia koulujen turvallisuusvastaavien ja viranomaisten välillä. Kaikissa kouluissa tulee olla tulevaisuudessa omat turvallisuussuunnitelmansa. Jos nämä suunnitelmat ovat jo olemassa, tulee ne päivittää vastaamaan nykypäivän vaatimuksia. Viranomaisten on nimettävä tulevaisuudessa omat yhteyshenkilönsä joka koululle.

On erittäin tärkeää muistaa, ettei kouluja uhkaava vaaratilanne ole aina ”kouluampumistapaus”. Se voi olla myös tulipalo tai muu vastaava uhkatilanne. Koulujen ja viranomaisten tulee varautua myös tällaisiin uhkiin. Kouluissa tapahtuvia mahdollisia fyysisen väkivallan tai muun pienempimuotoisen häiriökäyttäytymisen varalta tulee olla selkeät toimintamallit etukäteen sovittuina. Olipa kyseessä sitten millainen vaara- tai häiriötilanne tahansa, on koulujen ja viranomaisten osattava ja voitava työskennellä yhteistyössä.

Tavoite: Turvallinen kouluympäristö ja kouluyhteisö

Toimenpiteet	Päävastuu	Kumppanit	Seuranta
Oppilashuoltotoiminta on järjestetty toimivaksi jokaisella koululla	Koulut		
Koulujen pelastussuunnitelmat ovat päivitetyt ja turvallisuusyhteistyö toimiva viranomaisten ja koulujen välillä	Koulut	Pelastuslaitos Poliisilaitos	

5. TURVALLISUUSSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA SUUNNITELMAN TARKASTAMINEN

Kuusamon turvallisuussuunnitelma on laadittu vuosille 2009 – 2012. Kaupunginvaltuusto käsittelee ja hyväksyy turvallisuussuunnitelman.

Turvallisuussuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain kunnallisen turvallisuussuunnitelman johtoryhmän tai muun erikseen nimettävän seurantaryhmän toimesta ja tarvittaessa turvallisuussuunnitelmaa päivitetään vuosittain.

6. KUUSAMON KAUPUNGIN TURVALLISUUSSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN

Turvallisuussuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 25.5.2009.

Turvallisuussuunnitelma on päivitetty 29/4 2009.